

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Iltapäiväkerhotoiminnan perehdytyskansio

Kansallisen Lastenliiton Helsingin piirijärjestölle

Sini Saari

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Huhtikuu / 2015

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Sini Saari	Sivumäärä 35 ja 2 liitesivua
Työn nimi Iltapäiväkerhotoiminnan perehdytyskansio	
Ohjaava(t) opettaja(t) Markus Söderlund	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Kansallinen Lastenliitto Helsingin piirijärjestö ry, Piia Jurvanen	
Tiivistelmä <p>Toiminnallinen opinnäytetyöni tuottaa tilaajaorganisaatiolle eli Kansallisen Lastenliiton Helsingin piirijärjestölle perehdytyskansion iltapäiväkerhotoimintaan. Idea aiheeseen lähti sekä omista kiinnostuksen kohteistani että Lastenliiton edustajan ideasta. Samanlaista kansiota ei Lastenliitolta vielä ennestään löytynyt, mutta käytettävää materiaalia oli paljon. Perehdytyskansioon kokoan selkeästi yksiin kansiin kaiken olennaisen tiedon, ohjeet sekä lomakkeet, joita iltapäiväkerhon ohjaaja tarvitsee päivittäisessä työssään.</p> <p>Opinnäytetyöni tavoitteena on helpottaa sekä uusien että vanhojen ohjaajien työtä, yhtenäistää Helsingin iltapäiväkerhojen toimintatapoja sekä tukea uusien ohjaajien sekä tuuraajien perehdytystä työhön. Hyödynnän Lastenliitolla jo olemassa olevaa materiaalia mahdollisimman pitkälle, mutta lisäksi käytin apunani kyselylomakehaastattelua. Haastattelussa pyrin selvittämään kansion tarvetta sekä keräämään ideoita sen sisältöön. Lähetin kyselyn kaikille Lastenliiton Helsingin piirissä työskenteleville iltapäiväkerho-ohjaajille. Valmista kansiota hyödynnetään ensimmäistä kertaa syksyllä 2015 osana Lastenliiton perehdytyspäivää.</p> <p>Opinnäytetyössäni esittelen Kansallisen Lastenliiton sekä sen Helsingin piirin, pureudun iltapäiväkerhotoiminnan taustaan ja nykytilanteeseen sekä analysoin tekemäni haastattelut. Esittelen myös kansion kokoamisprosessin ja arvioin sen ja koko opinnäytetyön onnistumista. Teoriapohjana olen käyttänyt muun muassa kerhotoiminnasta kertovia teoksia sekä tutkimuksen tekemiseen liittyviä oppaita.</p>	
Asiasanat iltapäivätoiminta perehdyttäminen perehdytyskansio	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Sini Saari	Number of Pages 35 + 2
Title Guide to after-school clubs.	
Supervisor(s) Markus Söderlund	
Subscriber and/or Mentor Kansallinen Lastenliitto district of Helsinki ry, Piia Jurvanen.	
Abstract <p>My functional thesis produces a guidebook to after-school clubs for Kansallinen Lastenliitto's district of Helsinki. Idea to this subject came from my own interests as well as from the ideas of Lastenliitto's representative. Similar guidebook does not exist as it is, but there was a lot of useful material to utilize. To this guidebook I will collect together all the info, instructions and forms that a group leader needs in their daily job.</p> <p>The goal of my thesis is to ease the job for both of the new employees and the old, unify the work of all after-school clubs of Lastenliitto's district of Helsinki and to support the introduction of the new employees and substitutes. I will use the material that Lastenliitto already has for as far as I can, but I also used a questionnaire. With the questionnaire I aimed to investigate the need for a guidebook and to collect ideas of what should be in it. I sent it to all group leaders that work in the after-school clubs of Lastenliitto at Helsinki. Completed guidebook will be used for the first time at fall 2015 during the introduction day of Lastenliitto.</p> <p>In my thesis I introduce what is Kansallinen Lastenliitto and I also tell about its Helsinki district, explain the backgrounds and the present situation of after-school clubs in Finland and analyze the questionnaires I made. I'll also present the assembling process of the guide and evaluate the success of it and the thesis as a whole. For the theory I used books about clubwork and guides about making an inquiry.</p>	
Keywords after-school club guidebook orientation	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Opinnäytetyön tavoitteet	6
1.2 Iltapäivätoiminnan taustaa Suomessa	8
2 KANSALLINEN LASTENLIITTO	10
2.1 Helsingin piirijärjestö	11
2.2 Iltapäiväkerhotoiminta Helsingin Lastenliitolla	13
3 KYSELYT	17
3.1 Menetelmän valinta	17
3.2 Kyselyn tulosten analysointi	19
4 PEREHDYTYSKANSION KOONTI	23
4.1 Perehdytys	23
4.2 Kansion koonti ja sisältö	25
4.3 Tärkeät yhteystiedot ja lastensuojeluilmoitus	26
4.4 Kerhokohtaiset asiat	28
5 YHTEENVETO JA ARVIOINTI	29
5.1 Kansion jalkauttaminen	31
5.2 Itsearviointi	32
LÄHTEET	35
LIITTEET	36

1 JOHDANTO

Iltapäiväkerhotoiminta oli minulle pitkään vieras maailma ja asia, josta en olisi suoralta kädeltä osannut kertoa kovinkaan paljoa. Kiinnostavan tästä tekee se fakta, että kävin myös itse ensimmäisellä luokalla iltapäiväkerhoa yli puolen vuoden ajan. En kuitenkaan muista omista iltapäiväkerhoajoistani juurikaan muuta kuin ahtaan parakirakennuksen ja litistyneet juustovoileivät eväinä. Ja tietysti satunnaiset erityisen jännittävät retket pääkoululle, jossa pääsi juoksemaan pitkin autioita käytäviä.

Päästessäni Kansalliselle Lastenliitolle töihin syksyllä 2014, minulle aukesi ympäristö, jonne tiesin jo heti työhaastattelussa haluavani tehdä opinnäytetyön. Samalla tajusin löytäneeni työpaikan, joka palautti jonnekin kauas karanneen motivaationi opiskelemaani alaa kohtaan. Löysin työn, jota todella halusin tehdä nyt ja tulevaisuudessa. Olin alun perin pohtinut tekeväni Lastenliitolle viimeisen orientaatioharjoitteluni, mutta onneksi Lastenliitolla oltiin heti haastattelussa sitä mieltä, että he voisivat tilata minulta myös opinnäytetyön vuoden aikana.

Opinnäytetyöni yksinkertaisena ja perimmäisenä tavoitteena ja tarkoituksena oli koota ja tuottaa Kansallisen Lastenliiton Helsingin piirijärjestölle perehdytyskansio iltapäiväkerhotoimintaan päivittäiseen käyttöön. Tarve kansiolle nousi Helsingin Lastenliiton edustajalta melkein heti ensimmäisistä keskusteluistamme lähtien, sillä sellaista ei nykyisessä muodossaan ollut ennestään ja ohjaajien tarvitsema informaatio tuntui olevan välillä vaikeasti löydettävissä. Idea vastasi vahvasti kiinnostuksiani ja asia jäi harkintaan harjoittelun ajaksi. Aihe nousi esille uudelleen virallisemmassa palaverissa opinnäytetyöni aihetta koskien ja päädyimme lyömään sen samalla lukkoon.

Kansion tarkoituksena on helpottaa sekä uusien että vanhempien ohjaajien työtä, sekä palvella myös tuuraajia ja harjoittelijoita. Samalla se vaikuttaa osaltaan myös työhyvinvointiin ja työn mielekkyyteen. Tavoitteena oli koota sekä päivittäisessä työssä tarvittava että laajempi tieto yksiin selkeisiin kansiin ja yhtenäistää samalla Lastenliiton Helsingin iltapäiväkerhojen toimintaa. Kansio sisältää muun muassa yleisiä toimintaohjeita ja sääntöjä iltapäiväkerhoihin, tärkeät lomakepohjat ja yhteystiedot sekä olennaista tietoa Kansallisesta Lastenliiton Helsingin piirijärjestöstä.

Opinnäytetyöni on toiminnallinen, sillä se tavoittelee käytännön toiminnan kehittämistä työelämässä ja sen toteutustapa on sekä fyysisen että virtuaalisen kansion kokoaminen toimeksiantajalle, eli tässä tapauksessa Kansallisen Lastenliiton Helsingin piirijärjestölle. Näin ollen opinnäytetyöni tuottaa sekä perehdytyskansion eli produktin sekä tämän opinnäytetyön, jossa kuvailen ja arvioin kansion kokoamisprosessia. (Virtuaaliammattikorkeakoulu 2015.)

Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on yhdistää käytännön toteutus sekä raportointi ja se tavoittelee käytännön toiminnan opastamista ja ohjeistamista (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9). Opinnäytetyöni tavoitteena on vahvasti opastaa käytännön työssä ja kehittää toimintaa tehokkaammaksi.

Opinnäytetyöni teoriaosuudessa avaan muun muassa Kansallista Lastenliittoa järjestönä, hieman tarkemmin sen Helsingin piirijärjestöä, liiton tuottamaa iltapäiväkerhotoimintaa sekä iltapäiväkerhotoiminnan yleistä lakipohjaa sekä taustaa. Opinnäytetyöni on minua itseänikin henkilökohtaisesti palveleva, sillä työskentelen Lastenliitolla Herttoniemenrannan iltapäiväkerhon vastuuhjaajana syksystä 2014 lähtien ja aion jatkaa virassani seuraavankin vuoden. Näin ollen pääsen itse tarkastelemaan kokoamani kansion toimivuutta työelämässä ja näkemään hyödyttääkö se yhtä paljon kuin toivoin.

Opinnäytetyön aihetta valitessa onkin olennaista, että aihe motivoi itseä ja sillä on mahdollisuus syventää omaa asiantuntemusta (Vilkkä ym. 2003, 23). Koen opinnäytetyöni syventävän omaa ammatillisuuttani erittäin paljon ja hyödyttävän minua jatkossa. Opinnäytetyöni on myös ajankohtainen, sillä työntekijöiden vaihtuvuus Lastenliitolla on vuositasolla kova ja etenkin syksyllä kerhoissa aloittaa lukuisia uusia ohjaajia. Kokoamani kansio tukee tehokkaasti työn aloittamista syksyllä järjestettävän perehdytyksen ohella.

1.1 Opinnäytetyön tavoitteet

Jo ennen opinnäytetyön varsinaista aloittamista, määrittelin sille sekä itselleni tavoitteet, joita muotoutui yhteensä kolme kappaletta.

1. Tavoitteena on koota selkeä kansio, joka helpottaa sekä vanhojen että uusien työntekijöiden jokapäiväistä työtä.

Ensimmäinen tavoite oli samalla niin sanottu päätavoitteeni ja siihen koko opinnäytetyön produkti tähtäsi alusta lähtien. Pysin kokoamaan kaiken arjessa tarvittavan tiedon sekä lomakkeet yksiin kansiin ja tekemään sen vielä kaiken lisäksi mahdollisimman selkeästi, jotta kansio hyödyttäisi myös uusia työntekijöitä sekä tuuraajia.

2. Tavoitteena on koota kaikki olennainen tieto, ohjeet sekä lomakkeet yksiin kansiin ja yhtenäistää Helsingin piirin iltapäiväkerhojen toimintaa.

Vaikka Helsingin iltapäiväkerhoja onkin vain neljä kappaletta, eivät ne silti kommunikoi keskenään kovinkaan tiiviisti. Tiedon ja muiden uutisten välittäjänä toimii lähinnä iltapäiväkerhotoiminnan koordinaattori. Koska kansio on pohjaltaan ja ohjeiltaan samanlainen kaikille Helsingin iltapäiväkerhoille, luo se osallaan yhteneväisyyttä kerhojen toimintamallien välille. Kun kaikilla on samat toimintatavat, ohjeet ja lomakkeet, voidaan samalla vahvistaa ja valvoa myös toiminnan laadukkuutta.

3. Tavoitteena on raportoida perehdytyskansion eli opinnäytetyön produktin tausta, koonti ja sisältö ymmärrettävästi myös ulkopuolista lukijaa ajatellen.

Kolmantena tavoitteenani oli varmistaa, että tästä opinnäytetyön raportointiosuudesta saa mahdollisimman selkeän kuvan siitä millaiselle organisaatiolle kansion kokosin, millä tavalla hankin tietoa ja mitä kansio lopulta pitää sisällään. Vaikka aihe liittyikin vahvasti niin sanottuun sisäpiiritietoon, pyysin opinnäytetyössäni säilyttämään myös tietynlaisen objektiivisuuden, jotta työtä on mahdollista lukea myös ulkopuolisten tahojen. Pohdin lopuksi myös opinnäytetyöni onnistumista ja sen jalkauttamista tulevaisuudessa.

1.2 Iltapäivätoiminnan taustaa Suomessa

Iltapäiväkerhotoiminta on itsessään melko uusi käsite, vaikka sitä on ollut erimuotoisena jo useita kymmeniä vuosia. Merkittävimmät iltapäivätoiminnan- sekä hoidon muodot olivat erilaiset koulujen kerhot sekä kunnan järjestämä päivähoito ennen 1990 -luvun lamaa. Rajala (2006) kertoo kerhotoiminnan kuitenkin supistuneen laman myötä, kun päivähoiton resursseja vaadittiin lisää (Strandell 2012, 16). 1990 -luvun puolivälissä julkisessa keskustelussa alkoi viritä huoli koululaisten iltapäivän vapaa-ajasta, joka siihen mennessä oli ollut enimmäkseen perheiden oma asia. Valvomaton vapaa-aika alettiin mieltää ongelmaksi ja riskitekijäksi lapsen turvallisuutta ajatellen. Myös vanhempien lasten valvomattoman iltapäivät koettiin huolenaiheeksi, ei pelkästään pienempien koululaisten. Keskustelu voimistui ja kohosi siihen pisteeseen, että järjestettyä iltapäivätoimintaa alettiin peräänkuuluttaa. (Strandell 2012, 37.)

Yksinäisyys sekä valvomattomat iltapäivät nähtiin kehitysriskinä ja erilaisten ongelmien aiheuttajiksi. Aikuisten läsnäolo koettiin välttämättömäksi eikä muiden lasten tai sisarusten läsnäolo vähennä niin sanottua kodin tyhjyyttä. Kaverien seuran koettiin vain lisäävän turvattomuutta, sillä siihen nitoutuisi valvomaton television katselu sekä tietokonepelaaminen. Itsenäisyydestä tehtiin ongelma, eikä ollut väliä oliko kyse yksinäisyydestä vai itsekseen pärjäämisestä. Toiseksi suureksi ongelmaksi muotoutui vetelehtiminen ja toimettomuus, eli iltapäivien suunnittelematon ajankäyttö. Joissakin puheenvuoroissa lapsen itsekseen pärjääminen rinnastettiin jopa lapsen huolehtimisen laiminlyöntiin. Vapaa-aika alettiin nähdä arvokkaana resurssina, jonka hyödyntäminen ja vaaliminen on tärkeää. (Strandell 2012, 40–41.)

Ongelmalle alettiin tyypillisesti kehittämään erilaisia ratkaisumalleja. Ensimmäinen tarjoutunut ratkaisu oli lasten valvonnan lisääminen järjestetyllä iltapäivätoiminnalla, jonka ajateltiin luovan turvallisen toimintaympäristön ja suojaavan yksinäisyydeltä. Valvonnan myötä lapset pyrittiin saattamaan hyvien harrastusten ja ajankäytön pariin. Keskustelijoiden mukaan valvonnalla voitiin ehkäistä yksinolon mukanaan tuomat haitat ja se nähtiin aktiivisessa roolissa ohjaamassa lasten toimintaa oikeille urille. Mielipiteitä iltapäivien sisällöstä oli monenlaisia ja se loi alustaa monille iltapäivätoimintaa tarjoaville järjestöille tuoda toimintansa tunnetuksi. (Strandell 2012, 42–43.)

Käydessäni itse ensimmäistä luokkaa vuonna 1997–1998, oli koulumme iltapäivätoiminta vielä lastenkengissä. Pienessä parakkiluokassa syötiin omat eväät ja leikittiin ja piirrettiin pienryhmässä, jota veti yksi ainoa aikuinen. 2000 -luvun pinnassa iltapäivätoiminnan järjestämistä uudelta pohjalta alettiin vaatia äänekkäämmin ja toiminta haluttiin lakisääteiseksi. Vuonna 2003 säädettiin laki koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa koskien ja siinä annettiin vapaaehtoisuuteen pohjaten eri järjestöille mahdollisuus tarjota omia palveluitaan. (Strandell 2012, 38.) Tällaisiin järjestöihin lukeutuu myös Kansallinen Lastenliitto.

Nuorisolakiopas käsittelee koululaisten iltapäivätoimintaa ytimekkäästi. Lasten aamu- ja iltapäivätoiminnan vuonna 2004 voimaan tulleen uudistuksen mukaan toiminta on tarkoitettu 1-2 luokkien oppilaille sekä erityisopetuksen oppilaille ja toiminnan järjestää joko kunta itse tai hankkimalla sen palveluntuottajalta. Palveluntuottaja voi olla julkinen tai yksityinen. Kunnalla on myös valvontavastuu palvelusta ja valtionosuudet tukevat sitä. (Aaltonen 2009, 133.)

Nykyään iltapäiväkerhotoiminta on Suomessa monipuolista. Sitä tarjoavat Kansallisen Lastenliiton lisäksi muutkin järjestöt, kuten esimerkiksi Mannerheimin Lastensuojeluliitto, NMKY ja 4H-yhdistykset. Lisäksi iltapäivätoimintaa järjestävät koulut, seurakunnat, leikkipuistot sekä yksityiset tahot. Kerhotoiminta on varhaisnuorisotyön ensisijainen muoto ja toiminnan tulisi olla monipuolista, vaihtelevaa ja mielekästä (Heikkilä 1984, 16–17). Lapset ja nuoret hakevat kerhotoiminnasta eri asioita, mutta yleisimpiä tekijöitä ovat oman ikäisten seura, mielenkiintoinen tekeminen, uudet tiedot ja taidot sekä hyväksyvä ilmapiiri (Heikkilä 1984, 15.)

Koska iltapäiväkerhoissa kuten muissakin kerhoissa ryhmät ovat keskenään erilaisia ja usein suuria ja haastavia, tulee ohjaajalla olla valmiuksia ryhmän ohjaamiseen. Innostavuus, myönteinen elämänasenne ja aktiivisuus ovat ohjaajalle tärkeitä ominaisuuksia, mutta olennaista on myös oman käytöksen esimerkillisyys. Ohjaaja on lapsille roolimalli, joka uskaltaa olla oma itsensä ja innostaa käytöksellään tasapainoisuuteen ja luovuuteen. Lahjakkuus tiedoiltaan ja taidoiltaan on ohjaajalle hyväksi, mutta tärkeämpää on valmius kehittää itseään ja ammattitaitoaan. (Heikkilä 1984, 18.) Olen itsekin ohjaajana huomannut, että lapsi imee runsaasti vaikutteita ohjaajan

käytöksestä ja olemuksesta. Iloisuus ja heittäytyvyys tarttuvat helposti ja jos ohjaaja on itsekin aktiivisesti mukana vetämässään ohjelmassa, sitä varmemmin lapsikin on. Rennolle, johdonmukaiselle ja läsnä olevalle ohjaajalle tullaan avautumaan helpommin murheista kuin liian tiukalle ja vahvalle auktoriteetille. Tietty auktoriteetti on tietenkin ohjaustyössä tarpeellista ja vaadittavaa, mutta se ei saa välittyä lapselle uhkaavana.

Autoritaarinen ohjaaja on vaativa ja ankara sekä aina oikeassa ja saattaa rajoittaa itsenäisyyden ja luovuuden kehittymistä. Lapset kokevat olonsa turvalliseksi hänen ilmapiirissään, mutta lasten kesken saattaa syntyä nokkimisjärjestyksiä sekä kielteistä suhtautumista kanssaihmiisiin. Demokraattinen ohjaaja sen sijaan antaa vaihtoehtoja ja ottaa huomioon mielipiteitä. Hän on johdonmukainen käytökseltään ja luo turvallisen ja vapautuneen ilmapiirin ryhmälle. Ihmissuhteet pysyvät tasa-arvoisina ja yhteydentunteen myötä ryhmä koetaan tärkeäksi. (Heikkilä 1984, 19.) Iltapäiväkerhotyössä näkee varmasti monenlaisia ohjaajia, mutta tärkeää olisi tukea osallaan muita kasvatustahoja ja pyrkiä yhteistyöhön (Heikkilä 1984, 19).

2 KANSALLINEN LASTENLIITTO

Kansallinen Lastenliitto on vuonna 1972 perustettu ympäri Suomea toimiva lapsi- ja varhaisnuorisojärjestö. Se on Kokoomuksen läheisjärjestö ja toimii Kokoomuksen tiloissa, mutta Lastenliiton toiminta ei ole poliittisesti sitoutuvaa. Se saa avustusta opetus- ja kulttuuriministeriöiltä vuosittain. Sen organisaatio koostuu yhteensä kolmesta eri tasosta. Ylimpänä vaikuttaa keskusjärjestö, johon kuuluu liittohallitus sekä liiton keskustoimisto. Toisella tasolla ovat Lastenliiton piirit, joita on yhteensä yhdeksän kappaletta. Nämä yhdeksän piiriä ovat Helsinki, Uusimaa, Varsinais-Suomi, Pirkanmaa, Satakunta, Häme, Keski-Suomi, Pohjois-Pohjanmaa sekä Lappi. Organisaation kolmannella tasolla ovat paikallisyhdistykset, kuten Uudenmaan piirin sisällä oleva Vantaa tai Kirkkonummi. (Kansallisen Lastenliiton internetsivut 2015.)

Kaikesta Lastenliiton valtakunnallisesta toiminnasta vastaa Keskusjärjestö ja ylintä päätösvaltaa käyttää vuosittain järjestettävä liittokokous. Liittohallitukseen kuuluu

vaihtelevasti 5-15 jäsentä sekä puheenjohtaja ja kaksi varapuheenjohtajaa, jotka valitaan joka toinen vuosi. Lastenliiton keskustoimisto sijaitsee Helsingin Kampissa, jossa työskentelee toiminnanjohtajan lisäksi myös Helsingin piirin iltapäiväkerhotoiminnan koordinaattori. (Lastenliiton internetsivut 2015.)

Lastenliiton piireissä työskentelee useita toimintaa suunnittelevia ja koordinoivia työntekijöitä ja palkatut ohjaajat pyörittävät monipuolista leiri- ja kerhotoimintaa. Jokaisessa iltapäiväkerhossa työskentelee ohjaajien lisäksi myös yksi vastuuhjaaja, joka vastaa muun muassa lapsilistoista, keittiön lapsimäärien ilmoittamisesta sekä kerhon yleisestä toiminnasta. Kerhotoiminta on Lastenliitolla erittäin laajaa ympäri Suomen ja sitä järjestetään aina Pääkaupunkiseudulta Lappiin asti. Kerhojen kohderyhmään kuuluvat kaikki vauvaikäisistä koululaisiin. Tarjonnasta löytyy muun muassa muskareita, liikkareita, kokkikerhoja, erilaisia jumppia, eri-ikäisten taidepajoja, showtanssia sekä muita tanssikerhoja. (Lastenliiton internetsivut 2015.)

Leiritoimintaan kuuluu useita päivä- ja yöleirejä, joita järjestetään myöskin laajasti ympäri Suomea. Leirejä järjestetään koko kesäkuun ajan sekä elokuun ensimmäisillä viikoilla. Jokaisella leirillä on oma teemansa, esimerkiksi satuihin liittyvät seikkailut, sirkus tai liikunta. Päiväleirejä järjestetään laajasti muun muassa nuorisotaloilla sekä asukastaloilla. Helsingistä yöleirejä järjestetään Bengtsårin leirisaarelle, Vartiosaareen, Meriharjun luontotalolle sekä Tuusjärven Kartanolle. (Lastenliiton internetsivut 2015.)

2.1 Helsingin piirijärjestö

Kansallisen Lastenliiton Helsingin Piirijärjestö kattaa kaiken Helsingissä tehtävän toiminnan ja on yksi aktiivisimmista Lastenliiton piireistä. Sen toimintaan kuuluvat iltapäiväkerhojen lisäksi erilaiset teemakerhot sekä kesäleirit.

Helsingin piirin kesäleirien teemat vaihtelevat vuosittain ja ne ovat usein satu- tai seikkailupainotteisia. Päiväleirit on tarkoitettu iältään 7-10 – vuotiaille lapsille ja yöleirit 7-13 – vuotiaille, mutta ikärajat ovat lähinnä suosituksia, jonka pohjalta toimintaa suunnitellaan. Päiväleirien leiriaika on maanantaista perjantaihin klo 9-15. Yöleirit kestävät viisi päivää ja neljä yötä, maanantaista perjantaihin. Ensimmäistä kertaa

yöleirille lähteville pienemmille lapsille suositellaan Meriharjun luontotaloa, sillä se on maantieteellisesti lähempänä kuin Bengtsårin leirisaari tai Tuusjärven kartano Heinolassa. (Kansallisen Lastenliiton Helsingin piirijärjestön leiriesite 2015.)

Vuonna 2015 Helsingin piirin päiväleirejä järjestetään muun muassa Meri-Rastilan, Pakilan, Pihlajamäen, Pikku Huopalahden sekä Suutarilan nuorisotaloilla sekä Arabian asukastalolla ja Vartiosaaressa. Kesäkuun päiväleirien teemoina ovat Kesä Huvikummussa, Varkaiden Kuningas, Monsteriklubi sekä Herlokki Solmunen ja ratkaisevaton mysteeri. Elokuun teemana on Sinne ja takaisin – Reppulin matkassa. Kesä Huvikummussa on nimensä mukaisesti Peppi Pitkätossu – teemalla, Varkaiden Kuningassa seikkaillaan ilkeän Nottinghamin seriffin ja Robin Hoodin joukoissa, Monsteriklubilla tutustutaan Frankensteinin hirviön perustamaan Hirvitysten Salaseuraan ja Herlokki Solmusen kanssa pääsee selvittämään kadonneiden jalokivien mysteeriä. Sinne ja takaisin – Reppulin matkassa pohjautuu ajankohtaiseen Hobitti – teemaan. (Kansallisen Lastenliiton Helsingin piirijärjestön leiriesite 2015.)

Yöleireillä toiminta painottuu peleihin, leikkeihin ja ulkoiluun ja luvassa on leiripaikasta riippuen vaihtelevasti pihapelejä, iltanuotioita ja seikkailurataa. Meriharjussa järjestetään myös Lasten kesäleirifestarit, jossa leiriläiset pääsevät tutustumaan erilaisiin taidemuotoihin sekä suunnittelemaan omia esityksiä sirkuksen, teatterin, liikunnan ja musiikin keinoin.

Kerhotoimintaa Helsingin piiri järjestää tällä hetkellä muun muassa Lauttasaassa, Tapulikaupungissa, Malminkartanossa, Pikku Huopalahdessa, Pasilassa ja Ruoholahdessa. Tarjontaan kuuluu muskareita, liikuntaa, jumppia, taidepajoja, showtanssia sekä muita tansseja. Toimintaa löytyy aina 2 kuukauden ikäiselle sopivasta 12 vuotiaaseen saakka. Lapset valitaan kerhoihin ilmoittautumisjärjestyksessä ja kerhojen ohjaajat ovat täysi-ikäisiä joko lasten ja nuorten kanssa työskenteleviä, alaa opiskelevia tai muuta kokemusta omaavia henkilöitä. Kerhotilat sijaitsevat usein Nuorisosiainkeskuksen tai koulujen tiloissa. (Kansallisen Lastenliiton kerhosivut 2015.)

2.2 Iltapäiväkerhotoiminta Helsingin Lastenliitolla

Kansallisen Lastenliiton Helsingin piirijärjestön iltapäiväkerhotoimintaa tarjotaan pääosin 1. ja 2.-luokkalaisille lapsille sekä vanhemmille oppilaille, jotka saavat erityistä tukea. Kerhot tarjoavat lapsille välipalan lisäksi laadukasta ja monipuolista toimintaa koulupäivien jälkeen, sekä sisällä että ulkona. Helsingin iltapäivätoiminta kattaa yhteensä neljä eri iltapäiväkerhoa, jotka ovat Herttoniemenranta, Suutarila, Roihuvuori ja Meri-Rastila. Näistä Herttoniemenrannan kerho oli syksyllä 2014 aloittaessaan lapsimäärältään suurin ja se työllistää kerrallaan noin 4 palkattua ohjaajaa sekä mahdolliset harjoittelijat. Iltapäiväkerhoryhmien koko vaihtelee pääsääntöisesti noin 17 lapsesta aina 45 lapseen ja lapsimäärä vaihtelee pitkin vuotta lopettaneiden sekä uusien kerholaisten myötä. Kerhojen toiminta-aika on joka arkipäivä 12–17 lomina, pyhiä ja muita esimerkiksi koulun omia vapaapäiviä lukuun ottamatta. (Lastenliiton internetsivut 2015.)

Taulukko 1.

Helsingin Lastenliiton iltapäiväkerhot 2014–2015	
Herttoniemenranta 34 lasta 8 erityislasta 4 ohjaajaa	Meri-Rastila 17 lasta 2 erityislasta 2 ohjaajaa
Suutarila 35 lasta 6 erityislasta 3 ohjaajaa	Roihuvuori 23 lasta 4 erityislasta 2 ohjaajaa

Jokainen iltapäiväkerho on erilainen ja jokaisella kerholla on omat rutiininsa ja rytminsä, jotka muotoutuvat vuoden mittaan ohjaajista ja lapsista riippuen. Kaikille kerhoille yhteistä ovat kuitenkin välipalan tarjoilu ja siivoaminen, ulkoilu, läksyjentekomahdollisuus sekä erilaiset askartelut, jotka vaihtelevat kauden ja juhlapyhien mu-

kaan. Kerhojen arkeen kuuluvat vaihtelevasti myös erilaiset pelit ja leikit, liikuntasali-vuorot, retket sekä erikoispäivät- ja juhlat.

Vapaa-aika on myös erittäin tärkeä ja näkyvä osa arkea ja kehittää lapsen kykyä keksiä tekemistä ilman aikuisen jatkuvaa ohjausta. Lasten valintoja siitä kuinka vapaa-aikaa vietetään rajoittaa kuitenkin osaltaan rajatut tilat sekä melutason pysyminen kohtuullisena. Kun tiloja on niukasti, tulee arjessa väkisinkin sovittelua siitä missä tehdään läksyt ja missä saa olla hieman riehakkaammin.

Kaikissa iltapäiväkerhossa ei ole sitä luksusta, että vapaita ja käytettävissä olevia tiloja olisi useampia. Esimerkiksi Herttoniemenrannan iltapäiväkerholla on suhteellisen hyvä tilanne kun ”iltsuluokan” lisäksi on mahdollista levittäytyä käytäville, läksyluokkaan, teatteriaulan avoimeen tilaan tai olohuoneeksi kutsuttuun lepotilaan. Aina iltapäiväkerhoissa ei kuitenkaan ole näin onnekas tilanne, vaan koko ryhmä saattaa joutua pahimmillaan jakamaan saman tilan. Tilojen ahtaus saattaa aiheuttaa kinoja lasten välille, kun kaikki eivät välttämättä mahdu samalle alueelle leluineen samaan aikaan ja ahtaus ajaa osan porukkaa pöytien ääreen (Strandell 2012, 135).

Kerhosta lapset joko haetaan tai he saavat lähteä yksin tai kaverin kanssa kotiin. Jokaisella kerholla on oma listansa, jossa lukee jokaisen lapsen kohdalla mihin aikaan tämä saa kerhosta lähteä ja vanhempien kanssa on sovittu tapahtuuko lähtö yksin vai haettuna. Suurin lähtöliikenne on tavallisesti puoli neljän ja neljän välillä, mutta päivästä riippuen osalla lapsista kotiinlähtö alkaa jo heti kello yhdestä eteenpäin. Päivää rytmittävät myös erilaiset harrastekerhot, joita järjestävät sekä Lastenliitto, koulu että ulkoiset tekijät, esimerkiksi muut yksityiset järjestöt tai seurakunnat.

Kuva 1. Herttoniemen iltapäiväkerholuokka.

Myös iltapäiväkerhotoiminnassa, kuten kaikessa kerhotoiminnassa, hyvän laadun takaaminen on olennaista. Hallitusohjelman vakiinnuttamistavoitteisiin pohjautuvat kerhotoiminnan sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan laatuksiteerit täydennettiin perusopetuksen laatuksiteereihin vuonna 2012. Vakiinnuttamisen tavoitteena olivat koulupäivän yhteydessä tapahtuvat harrastusmahdollisuudet. Kerhotoiminta sekä aamu- ja iltapäivätoiminta tukevat osallaan koulun perustehtävää luomalla samalla lapselle tasapainoisen koulupäivän. (Karhuvirta & Kuusisto 2013, 15.) Kerhotoiminnan laatu - teoksessa (2013, s.15–16) opetuksen järjestäjän laatuksiteerit esitellään seuraavasti:

- Opetuksen järjestäjä on sitoutunut pitkäjänteisesti kerhotoiminnan kehittämiseen ja vakiinnuttamiseen.
- Kerhotoimintaa koordinoidaan ja kehitetään eri hallinnonalojen, kolmannen sektorin toimijoiden ja koulun sidosryhmien yhteistyönä.
- Kerhotarjonta on monipuolista ja laadukasta.
- Kerhotoimintaa käytetään osana yleistä, tehostettua ja erityistä tukea.
- Toimintaa seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Kansallisen Lastenliiton Helsingin piirijärjestö on koulun ulkopuolinen palveluntuottaja, mutta nämä laatukriteerit pätevän siihen yhtäläillä kuin koulujenkin järjestämään toimintaan. Helsingin Lastenliitto kehittää toimintaansa jatkuvasti pitkäjänteisesti, esimerkiksi suunnittelemalla toimintansa laajentamista myös syyslomaleireihin kesäleirien lisäksi vuonna 2016 ja kehittämällä toimintaa kestäväksi koko lapsuuden ja nuoruuden ajalle. Toimintaa myös koordinoidaan aktiivisesti iltapäivätoiminnan koordinaattorin sekä toiminnanohjaajan kanssa.

Helsingin Lastenliitto pyrkii myös tarjoamaan kerhotoimintaa mahdollisimman monipuolisesti ja järjestää iltapäiväkerhojen ohella myös muita kerhoja, kuten showtanssia ja taidekerhoja. Kaikki toiminta on tarjolla myös erityistä tukea saaville lapsille. Toimintaa myöskin seurataan, arvioidaan ja kehitetään aktiivisesti esimerkiksi kuukausipalaverissa ja ohjaajien kehityskeskusteluissa. Ohjaajille on joka kuukausi myös oma suunnittelupalaverinsa, mutta virallisiin kuukausipalaveriin osallistuu ohjaajien lisäksi myös iltapäiväkerhokoordinaattori. Helsingin Lastenliiton toiminta tarjoaa myös koulutuksia pitkin vuotta.

Oppilaisen fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen kasvun ja kehityksen tukeminen on koulujen kerhotoiminnan tavoitteena ja sillä on merkittävä vaikutus koko kouluyhteisön hyvinvointiin. Parhaimmillaan se ehkäisee myös syrjäytymistä. (Karhuvirta ym. 2013, 18.) Helsingin Lastenliitolla etenkin iltapäiväkerhot ovat tiiviissä yhteistyössä koulun kanssa ja toimivat myös koulun tiloissa. Myös suuri osa muista kerhoista järjestetään koulujen tiloissa. Näin ollen iltapäiväkerhoilla ja muilla kerhoilla on olennainen rooli kouluyhteisössä ja sen hyvinvoinnissa. Iltapäiväkerhoissa oppilaat tutustuvat muihinkin koululaisiin kuin vain oman luokkansa oppilaisiin, joka edistää osallaan syrjäytymisen estämistä. Jos omalla luokalla ei ole läheisiä ystäviä, iltapäiväkerhossa on mahdollisuus leikkiä ja tutustua muihinkin.

Yhteisöllisyys on tärkeä asia iltapäiväkerhotoiminnassa, kuten kaikessa muussakin ryhmätoiminnassa ja sitä pidetään oleellisena osallisuuden ja ryhmään kuulumisen kokemusten vahvistajana. Sen myös toivotaan ehkäisevän kiusaamista ja syrjäytymistä. (Marjanen ym. 2013, 19.) Tutkimuksellisesti yhteisöllisyyttä on tarkasteltu melko vähän eikä sitä ole määritelty tarkoin, mutta siihen liitetään usein yhteistyön, har-

monian ja muista välittämisen kaltaisia positiivisia merkityksiä. Kun yhteisö alkaa rakentua sääntöjen ja identiteettien myötä, muodostuu myös yhteisöllisyyden kokemus ja ”minästä” tulee ”me.” (Marjanen ym. 2013, 20–21.)

Iltapäiväkerhotoiminnassa yhteisöllisyys rakentuu pikkuhiljaa kuten muissakin ryhmissä. Syksyllä iltapäiväkerhoryhmä on vain massa toisilleen tuntemattomia tai etäisesti tuttuja lapsia, jotka yhteisten pelisääntöjen ja tekemisen myötä alkavat kokea yhteisöllisyyden tunnetta. Massasta kehittyy tiiviimpi ryhmä, jossa yhteistyö ja roolit alkavat muodostua. Yhteisöllisyys on kokemukseen perustuva tunne ja on tärkeää, että sen kokemuspohjaa aletaan rakentaa mahdollisimman varhain (Marjanen ym. 2013, 24).

3 KYSELYT

Tässä luvussa kerron tekemistäni kyselylomakehaastatteluista, joilla pyrin keräämään tietoa millaisen sisällön ohjaajat kokisivat tarpeelliseksi perehdytyskansioon. Esitän myös pohdintaa siitä, kuinka päädyin valitsemaan juuri kyseisen menetelmän. Analysoin myös kyselyn poikimia tuloksia purkamalla lomakkeeni (liite 1.) vastauksiin kysymys kysymykseltä ja tarkastelen kriittisesti kysymysten toimimista.

3.1 Menetelmän valinta

Menetelmän käsite on moniselitteinen ja yleisesti se luonnehditaan menettelytavaksi, jonka avulla etsitään ja tavoitellaan tietoa. Tutkimusongelma ja menetelmät ovat toisiinsa tiiviisti yhteydessä ja menetelmän valintaa ohjaa millaista tietoa on tarkoitus etsiä ja mistä. (Hirsjärvi ym. 1998, 183.) Jotta kokoamani perehdytyskansio olisi mahdollisimman palveleva ohjaajille, päätin käyttää Helsingin Lastenliiton olemassa olevan materiaalin lisäksi myös laajempaa ja tuoretta näkökulmaa haastatteleamalla Helsingin piirin iltapäiväkerhojen ohjaajia. Koska kansion on tarkoitus palvella juurikin kyseisten kerhojen ohjaajia, koin olennaiseksi heidän mielipiteensä kuulemisen ja hyödyntämisen. Tutkimuksellinen selvitys kuuluu tuotteen toteutustapaan toiminnalli-

sia opinnäytetöitä tehdessä ja se mahdollistaa osaltaan kohderyhmälähtöisyyden (Vilkkä 2003, 56–57).

Päätin valita tiedonkeruu- ja selvitysmenetelmäksi perinteisen lomake - haastattelun, sillä aikataulujen yhteensovittaminen fyysisten keskusteluhaastattelujen pitämiseen olisi ollut vaikeaa. Haastattelu on käytetyimpiä tiedonkeruumuotoja, sillä se sopii laajasti moniin erilaisiin tutkimuksiin (Hirsjärvi ym. 2001, 34). Kyselylomaketta käytetään usein sen helppouden vuoksi ja vaikka lomakkeen täyttäminen on helppoa tuttuuden myötä, on sen runsas esiintyvyys aiheuttanut kyllästymistä osallistumiseen (Hirsjärvi ym. 2001, 35–36).

Kyselytutkimukseen liittyy runsaasti etuja. Se on tehokas, sillä sen avulla voidaan kerätä tutkimusaineistoa laajasti säästämällä kuitenkin tutkijan aikaa ja vaivaa. Lomakkeen voi helposti lähettää laajallekin joukolle ja lukuistenkin tulosten analysointi tietokoneella on kätevää. (Hirsjärvi ym. 1998, 191.) Ajan ja vaivan säästö tiukkojen aikataulujen myötä olivat osasyinä siihen, miksi itsekkin päädyin kyselytutkimuksen valintaan opinnäytetyöni menetelmänä. Olin kuitenkin myös tietoinen kyseisen menetelmän haitoista ja heikkouksista, joita olin punninnut etukäteen. Kyselytutkimuksessa ei voi arvioida kuinka vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet kyselyyn tai kuinka rehellisiä he ovat vastauksissaan olleet. Myöskään mahdollisista väärinymmärryksistä ei ole selvyyttä ja vastaamattomuuden riski oli huomattava. (Hirsjärvi ym. 1998, 191.) Näistä heikkouksista etenkin vastaamattomuus huolestutti minua etukäteen, sillä lomakekyselyiden sivuuttaminen ja huomiotta jättäminen on yleistä. Olin kuitenkin optimistinen ja toivoin kiinnostuksen omaa työpaikkaa kohtaan poikivan edes muutama hyödyllisen vastauksen.

Lähetin kyselylomakkeen yhteensä yhdeksälle iltapäiväkerho-ohjaajalle, eli kaikille tällä hetkellä Helsingin piirissä työskenteleville ohjaajille itseäni ja iltapäiväkerhotoiminnan koordinaattoria eli opinnäytetyöohjaajaani lukuun ottamatta. Lomakkeen huolellisella laadinnalla ja kysymysten suunnittelulla on mahdollista tehostaa tutkimuksen onnistumista, vaikka itse aihe onkin tärkein vastaamiseen vaikuttava seikka (Hirsjärvi ym. 1998, 194). Näin ollen pyrin myös muotoilemaan lomakkeesta selkeän ja hiomaan kysymyksiä ennen lähettämistä. Yhteensä kysymyksiä oli 6 kappaletta, joten lomake ei ollut itsessään pitkä tai vaikeaselkoinen. Lomakkeessa kysyin ensin perus-

tietoja monivalintakysymyksillä: missä kerhossa ja kuinka kauan on työskennellyt Lastenliiton Helsingin piirijärjestöllä ja onko osallistunut jokasyksyiseen perehdytykseen.

Lomakkeen viimeinen kysymys oli kuitenkin opinnäytetyöni sekä koko kansion koostamisen kannalta olennaisin. Kysyin ”Mitä asioita Helsingin Lastenliiton perehdytyskansiosta pitäisi sinun mielestäsi löytyä?” ja jätin kohdan avokysymykseksi, sillä halusin vastaajien pohtivan aihetta itse ja osoittavan mitkä asiat nousevat mieleen ilman johdattelua. Painotin kuitenkin sanallisesti, että kyseinen avokysymys on tärkein kohta kyselyä opinnäytetyöni ja kansion laadukkuuden kannalta.

Päädyin sisällyttämään lomakkeeseen sekä monivalintakysymyksiä, että avokysymyksen, sillä molemmilla on tutkimuksen kannalta omat hyvät puolensa. Monivalintakysymykseen vastaaminen ja niiden analysointi on helppoa sekä vastaukset ovat selkeitä. Avoimissa kysymyksissä sen sijaan vastaaja voi ilmaista itseään vapaammin, vastaukset osoittavat haastateltavan tietämyksen aiheesta ja mahdollistaa motivaatioon liittyvien seikkojen tarkastelun. (Hirsjärvi ym. 1998, 197.)

Lomaketta tulisi yleisesti ottaen kokeilla ennen sen lähettämistä haastateltaville ja omalla kohdallani hyväksyin sen Lastenliiton edustajalla ja varmistin samalla sen olevan selkeä myös muille kuin minulle. Lomakkeen lähetesanoissa kerroin tiiviisti itsestäni ja opiskeluistani, kyselyn tarkoituksesta, vastaajien anonyymiydestä ja vastausten käyttötarkoituksesta sekä rohkaisin vastaamaan kertomalla kuinka tärkeää se olisi opinnäytetyöni kannalta. Lisäksi tietysti myös kiitin vastauksista ja lisäsin lomakkeeseen myös Lastenliiton logon tuomaan tunnustettavuutta. (Hirsjärvi ym. 1998, 200.)

3.2 Kyselyn tulosten analysointi

Vastausaikaa haastattelulomakkeisiin oli yhteensä noin kaksi viikkoa. Tuona aikana yhdeksästä ohjaajasta yhteensä neljä vastasi kyselyyn, joka oli huomattavasti epäaktiivisempaa kuin olin odottanut, mutta kuitenkin lähes puolet. Heikosta osallistumisesta on kuitenkin mahdollista päätellä ja analysoida erilaisia asioita. On mahdollista, että heikkoon vastausmäärään vaikuttaa olennaisesti työntekijöiden huima vaihtu-

vuus Lastenliitolla. Yhdeksästä ohjaajasta kahta lukuun ottamatta kaikki ovat uusia työntekijöitä, aikaisintaan syksyllä 2014 aloittaneita. Lisäksi näistä ohjaajista vain murto-osa tulee jatkamaan pestissään seuraavana vuonna. Näin ollen kyselyn ja kansion ei ehkä enää koeta hyödyttävän juuri itseä tai omaa työntekoa. Kiinnostus vastata on vähäinen, sillä konkreettisista tuloksista ei ehdi itse nauttia välttämättä lainkaan.

Lisäksi voi myös pohtia, johtuiko heikko osallistuminen siitä, että suurin osa ohjaajista kokee mielestään kaiken olennaisen tiedon olevan jo helposti saatavilla ja todellinen tarve kansion kokoamiselle on lähtenyt vain ylemmältä tasolta. Kansion ei ehkä koeta muuttavan mitään mullistavaa omassa työnkuvassa. Yksi syy vastaamattomuuteen saattaa olla myös yksinkertainen kyllästyneisyys lomakepohjaisten kyselyiden yleisyyteen ja niiden kokeminen merkityksettöminä. Kenties henkilökohtaisella haastattelulla tai yhteisellä ideointipäivällä olisin saanut parempaa aineistoa, jos aika ja resurssit eivät olisi tulleet vastaan. Tässä on oiva kehitysmahdollisuus jos kansiota haluaa vielä tulevaisuudessa jalostaa ja viedä eteenpäin.

Kolme ensimmäistä kysymystä ovat perustietokysymyksiä, joilla pyrin selvittämään hieman ohjaajien taustaa. Ensimmäisessä kysymyksessä tiedustelin kuinka pitkään vastaaja on työskennellyt Lastenliitolla. Kaksi ohjaajaa vastasi 8 kuukautta ja kaksi ohjaajaa 2,5 kuukautta. Mahdollisimman monipuolisen tutkimustuloksen kannalta olisin toivonut vastauksia myös yhdeltä useamman vuoden ohjanneelta työntekijältä, mutta joko ajan tai kiinnostuksen puutteen takia kumpikaan vanhoista ohjaajista ei palauttanut kyselylomaketta.

Toisessa kysymyksessä tiedustelin missä iltapäiväkerhossa ohjaaja työskentelee ja jälleen sain melko yksipuolista tietoa. Neljästä vastaajasta kaksi työskentelee Herttoniemenrannassa ja kaksi Meri-Rastilan iltapäiväkerhossa. Näin ollen Roihuvuoresta ja Suutarilasta ei tullut yhtään vastausta, joka yksipuolistaa tulosta osaltaan. Koska itsekkin työskentelen Herttoniemenrannassa, ovat nämä kaksi kyselyyn vastannutta ohjaajaa läheisimmät kollegani, jolloin heidän osallistumisinnostuksensa on varmasti ainakin osittain selitettävissä lojaalisuudesta minulle.

Kolmannessa kysymyksessä kysyin, onko ohjaaja osallistunut Kansallisen Lastenliiton järjestämään jokasyksyiseen perehdytyskoulutukseen, selvittääkseni millainen perehdytyspohja heillä ylipäätään on. Kolme vastaajaa oli osallistunut perehdytyskoulutukseen kerran ja yksi ohjaajista ei ollut osallistunut siihen kertaakaan. Kyseinen ohjaaja on myöskin työskennellyt Lastenliitolla vasta kaksi ja puoli kuukautta, joten oletin hänen kokevan kansion erityisen hyödylliseksi.

Neljännessä kysymyksessä kysyin kokeeko ohjaaja että kaikki hänen työssään tarvittava info ja lomakkeet ovat helposti saatavilla. Kaikki neljä ohjaajaa vastasivat, että tieto ja lomakkeet ovat useimmiten helposti saatavilla ja tämä vastaus kulki käsi kädessä myös oman oletukseni kanssa. Suurimmaksi osaksi lomakkeet on suhteellisen helppo löytää, mutta ei kuitenkaan aina. Kysymyksen olin muotoillut monivalinnaksi, mutta sitä olisi voinut vielä jatkaa avokysymykselläkin. Jatkokysymyksellä olisi voinut tiedustella, millainen tieto on ollut haastavinta löytää tai minkälaisen tiedon löytämisen kokee olevan haasteellisinta.

Viidennessä kysymyksessä tiedustelin kokisiko ohjaaja perehdytyskansion helpottavan hänen työtään. Tämä kysymys kiinnosti minua itseäni erityisen paljon, sillä kansion tekemisestä olisi varmasti lähtenyt ainakin osa mielekkyyttä pois, mikäli kaikki ohjaajat olisivat vastanneet, ettei kansio helpottaisi lainkaan heidän työtään. Kaksi ohjaajaa kuitenkin vastasi kansion helpottavan heidän työtään huomattavasti ja kaksi muuta vastasivat sen helpottavan jonkin verran. Tästä voin päätellä kansiolle olevan ajankohtaista kysyntää ja tarvetta muualtakin kuin esimiesten puolelta, vaikka otos ohjaajista onkin melko suppea.

Kuudes kysymys oli lomakkeen ainoa avokysymys ja samalla myös tärkein ja olennaisin kohta koko haastattelussa. Kysyin mitä asioita Helsingin Lastenliiton perehdytyskansioista pitäisi ohjaajan itsensä mielestä löytyä. Olin positiivisesti yllättynyt vastausten laadusta, sillä yksikään vastanneista ohjaajista ei vastannut parilla sanalla tai jättänyt kohtaa kokonaan tyhjäksi. Vastaukset olivat laadultaan hyviä sekä kattavia ja niistä löytyi keskenään paljon yhtäläisyyksiä. Olin jo ehtinyt pelätä viimeisen kysymyksen olevan liian haastava tai laaja ja pitkän vastausalueen aiheuttavan paineita oman vastauksen perehtyneisyydestä tai kattavuudesta.

Vastaukset jaottuivat selvästi kahteen eri osaan: yleisen kansion sisältöön sekä kerhokohtaisiin asioihin. Kolme neljästä vastauksesta mainitsi heti ensimmäiseksi yleisen kansion tärkeäksi sisällöksi kaikki tarvittavat lomakkeet sekä ohjeet niiden täyttämiseen. Tällaisia joka kerhon yhteisiä tärkeitä lomakkeita ovat muun muassa kerhohakulomake, irtisanomislomake sekä maksuhojennuslomake. Muita hyödyllisiä lomakepohjia ovat myös viikko-, kuukausi- ja kausisuunnitelmapohjat, lapsilistat sekä tapaturmalomake. Nämä kaikki ovat asioita, joiden oletinkin nousevan esille lähes kaikissa vastauksissa, sillä lomakkeet ovat iso osa iltapäiväkerhotoimintaa. Lomakepohjat ovat olemassa lähes jokaisessa iltapäiväkerhossa, mutta eivät välttämättä siististi yksissä kansissa, eikä esimerkiksi uusille työntekijöille tai tuuraajille ole kirjallisia ohjeita niiden täyttämiseen. Nämä ohjeet ovat varmasti työntekoa helpottava asia, sillä pääsääntöisestä selkeydestään huolimatta lomakkeet eivät aina ole yksinkertaisia täyttää.

Vastauksissa toivottiin kansion pitävän sisällään myös toimintaohjeita hätätilanteisiin ja tapaturmiin sekä kaikki tärkeät numerot, kuten Lastenliiton toimiston, eri toimipisteiden, koulun, opetusviraston, myrkytyskeskuksen ja lastensuojelun yhteystiedot. Toivottiin myös toimintaohjeita ensiapuun sekä siitä, miten toimitaan esimerkiksi vanhemman tai ulkopuolisen henkilön uhkaavan käytöksen kohdalla. Myös selkeitä ohjeita lastensuojeluilmoituksen tekoon pyydettiin. Kaikki nämä erilaisiin hätätapauksiin liittyvät toimintaohjeet ovat mielestäni erittäin olennaisia ja tärkeitä ja niiden tulisi löytyä mahdollisimman selkeästi jokaisesta iltapäiväkerhosta. Näin ollen päätin ehdottomasti sisällyttää ne kokoamaani kansioon. Myös lista puhelinnumeroista ja muista yhteystiedoista on erittäin tärkeä ja pakollinen.

Jokaisen iltapäiväkerhon kerhokohtaiset asiat nousivat myös runsaasti pinnalle. Kansion toivottiin sisältävän oppilaiden taustatiedot, esimerkiksi lääkärin- tai psykologin lausunnot, allergiat ja erikoisruokavaliot, vanhempien kommentit sekä yhteystiedot sekä listat tulijoista ja lähtijöistä. Nämä kaikki ovat asioita, jotka jokaisesta iltapäiväkerhosta tulisi löytyä ja kuuluvat näin ollen myös kansiooni. Mutta koska kaikki nämä ovat asioita jotka vaihtuvat vuosittain, en voi ottaa niitä mukaan perehdytyskansion niin sanottuun vakiopohjaan. Nämä infot jokaisen vastuuhjaajan tulee huolehtia perehdytyskansioon itse.

Vakavien ja tärkeiden asioiden lisäksi kansioon toivottiin myös kevyempää puolta. Askartelu- ja leikkivinkit koettiin hyödyllisiksi ja ideoita viikko- ja kausisuunnitelmiin toivottiin. Etenkin uudelle ohjaajalle ja tuuraajalle nämä ovat varmasti hyödyksi kun ideoita tarvitaan lisää ja etenkin alkusyksystä voi olla haastavaa keksiä suunnitelmia tulevalle vuodelle. Päätinkin koota kansioon lisäksi myös niin sanotun iltapäiväkerhotoiminnan vuosikellon, johon kokoan kaikki tärkeät päivämäärät ja ajankohdat, esimerkiksi kokoukset ja hakuajat.

4 PEREHDYTYSKANSION KOONTI

Kansion koonti alkoi sekä nykyiseen perehdytykseen että jo olemassa oleviin materiaaleihin paneutumisella. Koska Lastenliitolla on ennestään olemassa laaja määrä materiaalia, päätin lähteä hyödyntämään sitä mahdollisimman pitkälle. Tässä luvussa kuvaan hieman perehdytykseen liittyvää teoriapohjaa sekä esittelen lopulliseen kansioon tulevaa sisältöä.

4.1 Perehdytys

Perehdytys on varmasti lähes jokaiselle työpaikalle olennaisen tärkeä tapa totuttaa uudet työntekijät sekä tuuraajat niin sanotusti talon tavoille ja varmistaa työn sujuvuus ja mielekkyys. Perehdyttäminen käsitteenä on laajentunut kattamaan alkupe-rehdyttämisen sekä työopastuksen ja perehdytyksestä puhutaan myös silloin kun työympäristö pysyy samana, mutta tehtävät muuttuvat joko kokonaan tai osittain (Kupias & Peltola 2009, 18.)

Hyvä perehdyttäminen kattaa sekä työn aloittamista helpottavat käytännön toimet että uuden työntekijän osaamisen kehittämisen ja opastuksen organisaatioon ympäristöön. Laadukkaassa perehdytyksessä otetaan huomioon myös työntekijän aiempi osaaminen ja sitä pyritään hyödyntämään mahdollisimman paljon. (Kupias ym. 2009. 19.) Esimerkiksi organisaatiossa X lapsia ohjanneella henkilöllä on ennestään paljon hyödynnettävää osaamista alalta aloittaessaan työt organisaatiossa Y, mutta pereh-

dytyksessä häntä opastetaan valjastamaan taitonsa uuden työpaikan käytänteiden mukaisiksi.

Usein yritys tai organisaatio kehittää perehdyttämisen avuksi erilaisia perehdytysohjelmia ja niiden kirjo on laajaa (Kupias ym. 2009, 9). Perehdyttämisellä on myös erilaisia toimintakonsepteja. Näitä ovat esimerkiksi vierihoitoperehdyttäminen, jossa uusi työntekijä oppii seuraamalla kokeneemman työntekijän toimintaa, malliperehdyttäminen, jossa käytetään valmiita toimintamalleja perehdyttämään useita henkilöitä ja laatuperehdyttäminen, jossa lähtökohtana on jatkuva laadun parantaminen perehdytyksessä. Useissa organisaatioissa esiintyy sekamuotoista perehdytystä, joka kehittyy toiminnan kehityksen mukana (Kupias ym. 2009, 35–39.)

Perehdytys vaikuttaa osallaan hyvin moneen eri asiaan työpaikalla. Se sitouttaa ja lisää tuloksellisuutta, tuo turvallisuutta ja vähentää virheitä työssä, jakaa osaamista ja opettaa työtehtäviä sekä lisää työhyvinvointia. (Kupias ym. 2009, 17.) Perehdytystä on olemassa hyvin monenlaista ja skaala vaihtelee aina suullisesta ohjeistuksesta perehdytyskursseihin. Erilaisiin toimenkuviin toimivat erilaiset perehdytysmetodit. Useimmiten perehdytys alkaa organisaatioon tai yritykseen sekä muihin työntekijöihin tutustumisella.

Huolellinen perehdytys palvelee niin työntekijöitä kuin esimiestäkin ja se on etukäteen suunniteltua. Perehdytyksen suunnittelun edellytyksenä on, että organisaatiossa on mietitty kehittymisen tavoitteet ja suunnittelu ottaa huomioon nykytilanteen, resurssit ja toimintakonseptin jota tavoitellaan. Perehdyttämisen kehittämisen panopisteenä voi olla esimerkiksi perehdyttäjän ohjaajantaitojen kehittäminen tai perehdyttämisen yhtenäistäminen. (Kupias ym. 2009, 87.) Kokoamani kansion yhtenä painopisteenä on juurikin perehdyttämisen yhtenäistäminen Helsingin piirin iltapäiväkerhojen välillä.

Lastenliitolla syksyllä järjestettävällä perehdytyspäivällä on hyvin merkittävä rooli uusien ohjaajien koulutuksessa sekä vanhojen ohjaajien muistin virkistämisessä. Päivässä käydään tiiviisti läpi työn perusperiaatteet, arvot ja menetelmät sekä ohjeistetaan muun muassa tuntilistan täytössä sekä joissakin ongelmatilanteissa. Perehdytyspäivän ohjelmasta ja toteutuksesta vastaa iltapäiväkerhotoiminnan koordinaattori.

Samalla hoidetaan myös avainten luovuttaminen vastuuhjaajille ja muut kiireelliset käytännön asiat ja luvat, jotka ensimmäiseen päivään olennaisesti kuuluvat. (Kupias ym. 2009, 105.)

Koska perehdytyspäivä pidetään vain päivää ennen todellisen työn alkamista, on hyvin haastavaa sisäistää ja jaotella kaikkea uutta informaatiota. Juuri siksi perehdytyspäivää tukeva kokoamani kansio mahdollistaa kaiken sen tiedon tarkistamisen, jakamisen ja arkistoinnin ja vähentää sekaannuksia. Laadukas ja hyvä perehdytys on myös erittäin tärkeää työn pääkohderyhmää eli iltapäiväkerhon lapsia ajatellen. Mitä paremman perehdytyksen työhön saa, sitä suuremmat mahdollisuudet ohjaajalla on tehdä työnsä laadukkaasti ja tästä lapsetkin hyötyvät huomattavasti.

Hyvää perehdytystä pidetään tunnuspiirteiltään vuorovaikutteisena ja perehtyjät todella oppivat asioita ja antavat hyvää palautetta sekä tietävät mistä löytyy tarvittaessa lisätietoa. Työntekijät voivat toimia työssään itsenäisesti jatkossa ja työyhteisö tehostaa toimintaansa. (Kupias ym. 2009, 113.)

4.2 Kansion koonti ja sisältö

Aloittaessani perehdytyskansion koonnin, päätin hyödyntää ensimmäisenä jo valmiiksi olemassa olevat dokumentit, jota eivät juuri muokkausta tarvitse. Tällaisia olivat esimerkiksi erilaiset lomakkeet, joita ohjaaja tarvitsee työssään ympäri vuoden. Kansio sisältää tyhjinä lomakepohjina lapsilistalomakkeet, irtisanomislomakkeet, maksuhojennuslomakkeet, viikko- ja kausisuunnitelmapohjat, tapaturmaraporttipohjat sekä listan, johon voi kirjoittaa kerhokohtaisesti tulijoiden ja lähtijöiden kellonajat.

Vuosi- ja kuukausisuunnitelman lomakepohjat ovat kaikille samat, mutta jokaisen kerhon ohjaajat suunnittelevat niihin itse sisällöt. Kuten monet muutkin järjestöt, myös Lastenliitto tarjoaa ohjaajille hyödynnettäväksi perusrungoksi oman tapahtumakalenterinsa, johon on merkitty kalenterijuhlat, etukäteen tiedetyt kokous/koulutusajat sekä vuositeemat (Heikkilä 1984, 31).

Kuukausisuunnitelma on vuosisuunnitelmaa selvästi tarkempi ja sen suunnittelemiseen ohjaajat voivat osallistua halutessaan lapsiakin. Kuukausisuunnitelma tulisi

suunnitella vähintään kuukautta aikaisemmin kuin siinä nimetyt toiminnot tapahtuvat, sillä mahdolliset materiaali ja muut hankinnat, tilojen varaukset ja tiedotukset esimerkiksi vanhemmille täytyy ehtiä hoitamaan ajoissa (Heikkilä 1984, 31). Tätä suunnitelua varten jokaisella Lastenliiton iltapäiväkerholla on omat palkalliset kuukausipalaverinsa sekä suunnittelupalaverit.

Myös perus ensiapuohjeet esimerkiksi haavan, nenäverenvuodon tai aivotärähdyksen hoitoon löytyvät kansioista, kuten myös poistumistiet sekä toimintaohjeet tulipalon sattuessa. Kerhon vastuunohjaaja huolehtii oman kerhonsa poistumistiet sekä muut kerhokohtaiset hätätilanteen toimintaohjeet kansioon.

Kansion kevyempänä osiona ovat loppuun kootut vinkit leikkeihin, askarteluihin sekä rauhoittumiseen. Vaikka internet ja erilaiset kirjat ovat täynnä kaikenlaisia ideoita, kokosin kansion loppuun niin sanotuksi hätävaraksi tiiviit pari sivua ohjeita helppoihin ulkopeleihin ja sisäleikkeihin, muutamat yksinkertaiset askarteluideat sekä yleisiä vinkkejä, joiden minä ja työkaverini olemme kokeneet helpottavan arkea. Nämä ohjeet palvelevat erityisesti tuuraajia, mutta myös vakituksiakin ohjaajia, kun tuntuu että pää lyö tyhjää ja ideat ovat vähissä.

4.3 Tärkeät yhteystiedot ja lastensuojeluilmoitus

Iltapäiväkerhotyössä tarvitaan olennaisesti muitakin yhteystietoja kuin lasten vanhempien numerot, jotka ovat tietysti tärkeimmät yleisen arjen yhteystiedot. Siinä missä vanhempien tiedot ovat kerhokohtaisia, kokosin yleiseen kansioon ne yhteystiedot, joita kaikki iltapäiväkerhot tarvitsevat toimipaikasta riippumatta.

Tärkeimmät yhteystiedot liittyvät erilaisiin hätätilanteisiin ja ovat selkeästi heti listan alkupäässä. Yleinen hätänumero ja poliisi ovat itsestäänselvyyksiä numerolistassa, mutta näiden lisäksi kansioista löytyy myös myrkytystietokeskuksen ja lastensuojelun numerot. Näiden numeroiden läheisyydessä on myös ohjeet kuinka toimia hätätilanteessa, esimerkiksi tulipalon sattuessa.

Muita kansiosta löytyviä yhteystietoja ovat keskustoimiston, toiminnanjohtajan sekä iltapäiväkerhojen koordinaattoreiden numerot. Lisäksi listasta löytyy kaikkien neljän Helsingin iltapäiväkerhon numerot, niiden koulujen numerot joissa kerhot sijaitsevat sekä kouluisäntien/vahtimestareiden numerot. Jokainen iltapäiväkerho saa myös lisätä omaan listaansa vapaasti lisää hyödyllisiksi kokemiaan numeroita.

Yhteystietojen läheltä löytyvät myös ohjeet lastensuojeluilmoituksen tekemiseen. Lastensuojeluilmoitus tehdään ensisijaisesti sen kunnan sosiaalitoimistoon, jossa lapsi asuu. Virka-ajan ulkopuolella tai kiireellisissä tilanteissa ilmoituksen voi myös tehdä sosiaalipäivystykseen tai jopa hätänumeroon. Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä joko soittamalla, kirjallisesti tai käymällä paikanpäällä virastossa. Ilmoitusta ei kuitenkaan tule tehdä sähköpostitse arkaluontoisten tietojen takia. Ilmoituksen tekemistä avustamaan on valmiita lomakkeita, mutta niiden käyttö ei ole välttämätöntä. Tärkeintä on, että ilmoituksen tekee viipymättä, etenkin jos tapaukseen liittyy rikos. (THL:n internetsivut 2015.)

Lastensuojeluilmoitusta tehdessään tekijän on kerrottava ainakin lapsen henkilötiedot, ilmoituksen syy, perusteet ja tapahtumat sekä tieto siitä onko lapselle tai hänen huoltajalleen kerrottu että ilmoitus on tehty. Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä kun saa tietää tai havaitsee sellaisia asioita joiden vuoksi lastensuojelun tarve on syytä selvittää. Ilmoittaja arvioi siis itse tarpeen tehdä ilmoitus. Muun muassa lastentarhanopettajilla, opettajilla, nuorisotyöntekijöillä, terveydenhuollon henkilöillä sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan työntekijöillä on ilmoitusvelvollisuus mikäli he havaitsevat työssään hälyttäviä tekijöitä, eikä kynnys ilmoituksen tekemiseen ei saisi olla liian korkea. (THL:n internetsivut 2015.)

Ilmoituksen syynä voi olla monia seikkoja ja ne voivat liittyä lapsen hoidon ja huolenpidon tarpeeseen, olosuhteisiin jotka vaarantavat kehitystä tai lapsen omaan käytökseen. Syitä ilmoitukseen voivat olla esimerkiksi lapsen heitteillejättö tai tarpeiden laiminlyönti, pahoinpitely tai seksuaalinen hyväksikäyttö tai niiden epäily tai uhka, huoltavan aikuisen päihde- tai mielenterveysongelmat tai lapsen oma päihteidenkäyttö tai itsetuhoisuus. Syitä voivat myös olla lapsen ja vanhemman väliset vakavat vuorovaikutusongelmat tai se että lapsi joutuu ikäänsä nähden kantamaan liian suurta

vastuuta perheen arjesta. Jos on epävarma siitä tulisiko ilmoitus tehdä, lastensuojeluviranomaisilta voi kysyä neuvoa. (THL:n internetsivut 2015.)

Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä kuka tahansa, joka epäilee että on tarvetta selvittää voiko lapsi huonosti. Ilmoitusvelvollisten henkilöiden on tehtävä ilmoitus jahkailematta, jos riittävä epäily herää. Vaitiolovelvollisuus rippisalaisuutta lukuun ottamatta ei estä ilmoituksen tekemistä, eikä myöskään lapsen tai perheen kielto sen tekemisestä. Yksityishenkilö voi jättää henkilöllisyytensä ilmoittamatta, mutta jos ilmoittaja on viranomainen, on tämän aina kerrottava perheelle. (THL:n internetsivut 2015.)

Kansallisen Lastenliiton iltapäiväkerho-ohjaajat ovat myös ilmoitusvelvollisia. Lastensuojeluilmoituksen tekemisen esimerkkisyyttä yllämainittujen syiden lisäksi ovat esimerkiksi se, että vanhempi hakee lapsen kerhosta selvästi päihtyneenä tai lapsi unohdetaan kokonaan hakea kerhosta, eikä vanhempiin saada yhteyttä useista yrityksistä huolimatta. Myös jatkuvasti rikkinäisissä ja likaisissa vaatteissa liikkuva, mustelmainen tai selvästi likainen tai takkutukkainen lapsi voi olla syy ilmoitukseen ohjaajan harkinnan mukaan. Joskus lapsen omista avautumisista kotioloja koskien voi nousta huoli ja epäily olisiko ilmoitus oleellinen tehdä. Ohjaajan täytyy aina olla valmis käyttämään omaa harkintaa tapauskohtaisesti, eikä ilmoituksen tekemistä pidä lykätä liikaa jos epäily on noussut. Työkavereiden kanssa on hyvä keskustella aiheesta ja siitä, onko heille herännyt samankaltaisia huomioita.

4.4 Kerhokohtaiset asiat

Jokaisella iltapäiväkerholla on runsaasti omaa materiaalia, jonka lisäämisestä yleiseen perehdytyskansioon ei ole mitään hyötyä. Kansio paisuisi valtavan laajaksi ja epäselväksi, eikä palvelisi enää toivotun tehokkaasti. Lisäksi kerhot eivät hyödy millään lailla toisten kerhojen omista infoista. Siksi jokaisen kerhon ohjaajat lisäävät vastuuhjaajan johdolla omiin versioihinsa yhteisestä perehdytyskansioista kaikki oman kerhonsa asiat.

Olennaisin kerhokohtainen lomake on luonnollisesti lista kerhoon kuuluvista lapsista. Tästä listasta löytyy myös vanhempien puhelinnumerot, sekä tieto kumpaa vanhempaa tavoitellaan ensisijaisesti. Toinen olennainen lomake on lista siitä mihin aikaan kukakin saapuu iltapäiväkerhoon minäkin päivänä ja moneltako lähtee. Samaan listaa kuuluvat myös tiedot siitä, saako lapsi lähteä yksin kotiin, tullaanko häntä hakemaan vai ilmoitetaanko lähtö jollakin muulla tavalla esimerkiksi soitolla. Listaan kannattaa lisätä myös toistuvat poikkeuspäivät, tieto siitä ketkä lapset tuodaan kerhoon/viedään kerhosta taksilla sekä näiden taksien numerot.

Hyvin olennaisia kerhokohtaisia infoja ovat myös sairaskertomukset, psykologin lausunnot, erityisruokavaliot, allergiat sekä olennaiset tiedot erityislapsista. Nämä tiedot ovat hyvin tärkeitä myös tuuraajille, joten niiden tulisi olla selkeästi löydettävissä kansiossa. Allergiat ja erityisruokavaliot ilmoitetaan heti syksyn alussa keittiöön, mutta myös jokaisen ohjaajan tulee olla niistä tietoinen. Tiedot erityislapsista sekä lausunnot ja sairaskertomukset ovat myös hyvin olennaisia kaikille ohjaajille ja siksi niiden tulisi olla selkeästi yhdessä paikassa.

Jokaisella kerholla voi olla myös muita omia asioita, joita kansioon on hyödyllistä koota talteen. Tällaisia voivat olla esimerkiksi lista iltapäiväkerhon päällä järjestettävistä harrastekerhoista ja ketkä lapset osallistuvat mihinkin, omat viikko-kuukausi- ja kausisuunnitelmat sekä lista siivousvuoroista tai tarvittavista hankinnoista. Päävastuu kansion hoitamisesta on vastuuhjaajalla, mutta myös muut ohjaajat pitävät sitä osallaan ajan tasalla ja siistinä.

5 YHTEENVETO JA ARVIOINTI

Käsittelin sekä kansiota että opinnäytetyötäni tutkimuksena, jota on hyödyllistä arvioida myös kriittisesti. Hyödynsin opinnäytetyötä tehdessäni Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran Tutkimuksen viittä askelta (Hirsjärvi ym. 1998, 56 – 57).

Askel 1. Valitse aihe

Askel 2. Kerää tieto

Askel 3. Arvioi materiaali

Askel 4. Järjestä ideat, tulokset, muistiinpanot

Askel 5. Kirjoita artikkeli, essee, esitelmä, tutkielma.

Ensimmäinen askel alkoi Lastenliiton edustajan kanssa keskustellessa ja aihe muotoutui suhteellisen selkeäksi muutaman palaverin jälkeen. Aiheen rajaamista työstin sekä yhdessä opinnäytetyön tilaajan kanssa että itsekseni. Ensimmäinen ja selkein rajaus oli tuottaa kansio pelkästään Helsingin piirin Lastenliiton toimintaan, vaikka iltapäiväkerhoja toimiikin ympäri maata. Työmäärä ja aikataulu eivät olisi kohdanneet toisiaan jos olisin alkanut työstämään kansiota koko Kansalliselle Lastenliitolle ja koska tilaajana oli nimenomaan Kansallisen Lastenliiton Helsingin piirijärjestö, ei opinnäytetyön laajentamista koettu missään vaiheessa tarpeelliseksi.

Askel kaksi oli yksi prosessin pitkäällisimmistä ja laajimmista vaiheista. Lastenliitolta löytyi jo entisestään valtavan paljon materiaalia hyödynnettäväksi, joten tietoa oli saatavilla runsaasti. Myös kirjasto palveli minua erittäin hyvin, vaikka en ollut alun perin varma iltapäiväkerhotoiminnan tuttuudesta kirjallisuudessa. Vaikka löysinkin lähdemateriaalia yllättävän helposti, jäin miettimään olisiko vieläkin hedelmällisempiä lähteitä löytynyt jos olisin jaksanut kaivaa syvemmälle. Koen kuitenkin hyödyntämieni lähteiden sekä Lastenliiton materiaalien olleen laadukkaita ja riittäviä kansion koostamisen sekä opinnäytetyön kannalta. Askeleeseen kaksi kuului myös haastattelulomakkeiden muotoilu sekä niiden lähetys. Muotoilussa onnistuin luomaan mielestäni suhteellisen selkeän ja helposti ymmärrettävän lomakepohjan, mutta kuten aiemmin pohdinkin, henkilökohtainen haastattelu olisi luultavasti ollut tiedonkeruumetodina antoisampi. Näin ollen koen tämän askeleen pitävän sisällään sekä onnistumisia että kehityskohtia.

Kolmannessa askeleessa aloin karsia aineistosta niitä asioita, joiden en kokenut hyödyttävän kansiota tai opinnäytetyötä. Etenkin kansion sisältöä piti arvioida kriitti-

sesti: mikä info on todellisuudessa hyödyllistä jokapäiväisessä työssä ja mikä taas vie turhaa tilaa ja tuo kokonaisuuteen sotkuisuutta ja epäselvyyttä. Tässä kohtaa arvioin myös keräämäni materiaalia kriittisesti ja etenkin sitä oliko se riittävää. Samalla aloin myös analysoida haastattelutuloksia, joka ilmenikin helpommaksi kuin olin odottanut, sillä neljässä palautuneessa lomakkeessa oli vähemmän työstettävää kuin olin varautunut. Olin odottanut huomattavasti useampaa vastausta, joten koin tämän vaiheen ehkä hieman turhauttavaksikin. Vastaukset olivat kuitenkin laadukkaita, joten sain niistä riittävästi irti kansiota ajatellen.

Askel neljä ja viisi kulkivat käsi kädessä pitkään. Samalla kun muokkasin kansiota ja kirjoitin itse opinnäytetyötä, järjestelin aineistoa jatkuvasti uudelleen, tarkistelin asioita ja muokkasin kohtia jotka eivät toimineet. Lisäksi karsin ja karsin kirjoittamaani tekstiä paikoin hieman liiankin rankalla kädellä. Lopulta koin sekä kansion että opinnäytetyön muotoutuneen melko lailla sellaiseksi kuin olin toivonut, vaikkakin sisältöä on kansiossa runsaasti.

Ennen opinnäytetyön aloittamista ja sen toteuttamisen aikana pohdin useasti monenlaisia työhön liittyviä kysymyksiä. Vaikuttaako opinnäytetyön laatuun se että olen itse töissä yrityksessä? Vaikuttaako se positiivisesti vai negatiivisesti? Pystynkö katsomaan työtä sivustakatsojan silmin ja takaamaan, että sitä voi ymmärtää ja lukea kuka tahansa? Näin jälkempäin koen työskentelyni Lastenliitolla vaikuttaneen opinnäytetyöhöni melko lailla pelkästään positiivisesti. Aiheeni oli kuitenkin sen verran sisäpiiritietoa tarvitseva, että ulkopuolisen henkilön olisi ollut huomattavasti hankalampi koota perehdytyskansiota järjestöön, jossa ei itse työskentele. Koen myös tietynlaisen objektiivisuuden säilyneen suhteellisen hyvin. Perehdytyskansiota ei tietenkään ymmärrä ulkopuolinen lukija samalla tavalla kuin työntekijä, mutta tämän opinnäytetyön tekstiosuuden toivon avautuvan kenelle tahansa.

5.1 Kansion jalkauttaminen

Kansion tarkoituksena on valmistua viimeistelyä myöten toukokuun 2015 loppuun mennessä eli ennen kesälomien alkamista. Valmis sisältö tarkistetaan yhdessä ilta-päivätoiminnan koordinaattorin kanssa sekä muotoillaan ja hiotaan virtuaalisesti, jotta sen voi lopulta tulostaa syksyllä neljään eri fyysiseen kansioon. Nämä kansiot jae-

taan Helsingin jokaiseen neljään iltapäiväkerhoon, jossa työntekijät lisäävät niihin omat kerhokohtaiset infot, kuten listat lapsien kotiinlähtöajoista ja allergioista, sairauskertomukset ja psykologin lausunnot sekä muut olennaiset asiat, joita käsiteltiin aikaisemmissa luvuissa.

Ensimmäistä kertaa kansio jalkautetaan työelämään syksyllä 2015 osana Kansallisen Lastenliiton perehdytyspäivää, joka järjestetään päivää ennen iltapäiväkerhojen alkamista. Samalla vastuuhjaajat toimittavat kansion omaan iltapäiväkerhoonsa ja huolehtivat osaltaan sen ajankohtaisuudesta pitkin vuotta. Tarkoituksena on saada ansiosta pysyvä osa toimintaan, jota on helppo muokata vuosi vuodelta.

Aika näyttää kuinka kokoamani kansio otetaan vastaan työelämässä ja tuoko se yhtä paljon hyötyä kuin olin toivonut. Onnekseni urani Kansallisella Lastenliitolla jatkuu vielä seuraavana vuonnakin, enkä malta odottaa näkeväni ansiota mukana toiminnassa syksyllä 2015.

5.2 Itsearviointi

Olin alun perin epäilevä siitä, kuinka hyvin saisin mahdutettua arkipäivisin työskentelyn ja opinnäytetyön yhteen siten, ettei kumpikaan kärsisi siitä. Työaikani osuu juuri keskelle päivää, kello 12–17 välille, joten kirjoittaminen piti ajoittaa joko aamuun tai iltaan töiden jälkeen. Huomasin jo alusta lähtien aamun toimivan huomattavasti paremmin kuin illan. Koko päivän töissä lasten huutoa kuunnelleena oli haastavaa saada ajatuksia kasaan ja alkaa kirjoittaa selkeää tekstiä. Pyrin myös hyödyntämään tyhjiä sunnuntaipäiviä mahdollisimman tehokkaasti.

Ajankäyttö on ensimmäinen kohta, josta pystyn suoraan antamaan itselleni hieman kritiikkiä. Omat henkilökohtaiset asiat ja ongelmat meinasivat jatkuvasti tunkea opinnäytetyön eteen ja työnteko pääsi hyvin usein kiilaamaan tärkeysjärjestyksessä edelle. Onneksi olin kuitenkin varannut itselleni runsaasti aikaa opinnäytetyöprosessiin, eikä liiallinen kiire ehtinyt onneksi tulla. Voisin kuitenkin panostaa tulevaisuudessa enemmän tehokkaaseen ajankäytön suunnitteluun jo etukäteen. Myös yleinen opin-

näytetyöprosessin suunnittelu olisi voinut olla huolellisempaa ja se olisi varmasti palvelut minua itseänikin.

Teoriapohja oli asia, joka tuotti minulle eniten päänvaivaa. Vaikka hyödynsin runsaasti Pasilan nuorisotiedon kirjastoa, Humanistisen ammattikorkeakoulun kirjastoa sekä normaalia kirjastoa, ei tiedonhankintani netissä ollut kuitenkaan erityisen tehokasta. Silmäilin kyllä Theseuksessa muutamia aiheeseen liittyviä opinnäytetöitä, mutta en kokenut loppujen lopuksi saavani niistä kovinkaan paljoa irti. HURMA tai Linda – tietokantoja en käyttänyt, enkä myöskään Google Scholaria, joista olisi saattanut olla hyötyä.

Kirjojen metsästyksestä huolimatta teoriapohjani jäi ehkä suppeammaksi kuin olin alun perin toivonut, mutta kuitenkin laajemmaksi kuin olin ehtinyt pelätä. Jo opinnäytetyösuunnitelmassani mainitsin haasteeksi iltapäiväkerhotoiminnan ”tuntemattomuuden” ja kirjallisuuden vähyyden ja olin varma että teorian kokoamisessa menee sormi suuhun. Koen kuitenkin haasteista huolimatta keränneeni tyydyttävän paketin hyvää kirjallisuutta, joka edes sivuaa aihetta.

Se minkä itse koin alusta pitäen positiiviseksi puoleksi työssäni, on aiheen ajankoh-taisuus ja tarpeellisuus Kansalliselle Lastenliitolle. Kansion valmistuminen toukokuun aikana mahdollistaa sen käytön heti seuraavassa perehdytyksessä uusille ja vanhoille työntekijöille, eli elokuun perehdytyspäivässä 2015. Opinnäytetyöni on siis selvästi Helsingin piiriä hyödyttävä ja tulee saman tien konkreettiseen käyttöön. Koen myös plussaksi sekä kansion että tämän opinnäytetyön rakenteellisen selkeyden, sekä ko-en oman kirjoituskieleni olevan melko helposti ymmärrettävää ja yleisesti hyvää. Vä-lillä virkkeeni ovat kuitenkin ehkä turhan pitkiä ja siihen voisin kiinnittää huomiota jat-kossa.

Kansion koonti on kohta, josta pystyn antamaan itselleni sekä plussaa että miinusta. Kuten jo aiemmin pohdinkin, kyselylomake oli selkeä, mutta hieman tehoton ja kas-voton aineistonhankintakeino. Henkilökohtainen haastattelu tai ideointipäivä olisivat mahdollisesti antaneet minulle määrällisesti enemmän aineistoa sekä vielä laaduk-kaampia vastauksia. Koen kuitenkin saaneeni hyvin irti myös niistä vastauksista, joita kyselyllä sain.

Itse kansion koonti oli tahdiltaan aluksi melko verkkaista mutta siitä huolimatta varmaa. Oma perehtyneisyys asiaan vahvisti itsevarmuutta siitä, että tiedän mitä teen ja mitkä asiat kansiossa oikeasti palvelevat ohjaajia ja mitkä ovat vain turhaa painoa. Myös lukuisat palaverit Lastenliiton edustajan kanssa vahvistivat tunnetta siitä, että oikeaan suuntaan ollaan menossa. Kansiota hiotaan loppuun vielä toukokuun aikana, mutta olen aikalailla tyytyväinen siihen kokonaisuuteen, mitä olen saanut aikaan jo tähän mennessä ja pyrin jalostamaan sitä mahdollisuuksien myötä vielä lisää.

LÄHTEET

- Aaltonen, Kimmo (toim.) 2009. Nuorisolakiopas. Tallinna: AS Pakett.
- Antikainen, Ari, Rinne, Risto & Koski, Leena 2010. Kasvatussosiologia. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Heikkilä, Veli (toim.) 1984. Anna ajankulua – opas varhaisnuoriso-ohjaajalle. Lappeenranta: Etelä-Saimaan Kustannus Oy.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2008. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2001. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.
- Kansallisen Lastenliiton internetsivut 2015. Viitattu 28.3 & 8.4.2015.
<http://www.lastenliitto.fi>
- Kansallisen Lastenliiton kerhosivut 2015. Viitattu 24.4.2015. www.teemakerhot.fi
- Kansallisen Lastenliiton Helsingin piirin leiriesite 2015. Viitattu 20.4.2015.
- Karhuvirta, Tiina & Kuusisto, Riikka (toim.) 2013. Kerhotoiminnan laatu – hyvästä kerhosta osallistuvaan ja hyvinvoivaan kouluun. Sastamala: Vammalan kirjapaino Oy.
- Kenttälä, Marjo & Kesler, Merike (toim.) 2009. Kerhotoiminta – osa kehittyvää ja hyvinvoivaa koulua. Helsinki: Erweko Painotuote Oy.
- Kupias, Päivi & Peltola, Raija 2009. Pehdyttämisen pelikentällä. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Laurinen, Leena (toim.) 1998. Koti kasvattajana, elämä opettajana. Juva: WSOY.
- Marjanen, Päivi, Marttila, Marjaana & Varsa, Marjo (toim.) 2013. Pienten piirissä. Jyväskylä: PS Kustannus.
- Strandell, Harriet, Haikkola, Lotta & Kullman Kim (toim.) 2012. Lapsuuden muuttuvat tilat. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Strandell, Harriet 2012. Lapset iltapäivätoiminnassa. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen internetsivut. Viitattu 19.4 & 21.4.2015.
<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasian-vireilletulo/lastensuojeluilmoitus>
- Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.
- Virtuaaliammattikorkeakoulu 2015. Viitattu 28.3.2015.
<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/030906/1113558655385/1154602577913/1154670359399/1154756862024.html>

LIITTEET

Liite 1. Haastattelupohja

HAASTATTELULOMAKE

Hei!

Olen Humanistisen Ammattikorkeakoulun neljännen vuoden opiskelija ja teen opinnäytetyötäni Kansallisen Lastenliiton Helsingin piirijärjestölle. Tavoitteenani on koota iltapäiväkerhotoiminnan perehdytyskansio helpottamaan sekä uusien että vanhojen työntekijöiden työtä ja koota kaikki olennainen info yksiin selkeisiin kansiin. Koska toivon kansion palvelevan iltapäiväkerhojen työntekijöitä mahdollisimman tehokkaasti, kaipaisin kipeästi ideoita sen sisältöön Sinulta.

Vastaukset ovat täysin anonyymeja ja niitä käytetään ainoastaan tämän opinnäytetyön tarpeisiin.

Kiitos vastauksistasi!

Sini Saari

Humanistinen Ammattikorkeakoulu.

1. Kauanko olet ollut Helsingin Lastenliitolla töissä? _____

2. Missä iltapäiväkerhossa työskentelet? (*Ympyröi 1 vaihtoehto.*)

a) Herttoniemenranta

b) Roihuvuori

c) Suutarila

d) Meri-Rastila

3. Oletko osallistunut Lastenliiton syksyisin järjestämään perehdytyskoulutukseen?

- a) Kyllä, useasti.
- b) Kyllä, kerran.
- c) En ole.

4. Koetko että kaikki työssäsi tarvittava info ja lomakkeet ovat helposti saatavilla?

- a) Kyllä, aina.
- b) Kyllä, useimmiten.
- c) En, tiedon löytäminen on välillä haastavaa.

5. Koetko kaiken olennaisen infon sisältävän perehdytyskansion helpottavan työtäsi?

- a) Kyllä, huomattavasti.
- b) Kyllä, jonkin verran.
- c) En

6. Mitä asioita Helsingin Lastenliiton perehdytyskansiosta pitäisi sinun mielestäni löytyä? Tämä kysymys on erityisen tärkeä kansion sisällön kannata. Sana on vapaa!

Kiitos vastauksistasi!

